

Husker du...

En film af Niels Frandsen

Husker du...

- en lille film om hjerneskadere og genoptræning

Medvirkende:

Jørgen og Elin Hansen
Flemming og Bente Hansen
- samt andre deltagere fra Familiecentret
for Hjerneskadede i Århus
Psykolog: Per Thorpdahl
Hjerneforsker: Keld Fredens
Socialrådgiver: Hanne Lokvig
Arbejdsmedicinere: Palle Ørbæk
Arbejdsmedicinere: Per Gregersen
Psykolog: Jannie Engelbrecht

Tak til:

Hanne Lokvig/Kvindeligt Arbejderforbund • Gunvor Auken/
Specialarbejderforbundet • Hans Klausen/Malerforbundet
Århus Amtskommune • Familiecentret for Hjerneskadede/Århus
Center for Hjerneskadede/Københavns Universitet
Kursuscentret/Odense • Vejle fjord • Skt. Hans Hospital
CBF Laboratoriet /LUND - Jarl Risberg, Stefan Hagstadius
Mikroværkstedet og IBM

Manus og instruktion: Niels Frandsen

Foto: Erik Norsker • *Assistent:* Claus Rosenløv Jensen/
Jens Boutrup • *Lyd:* Janne Klerk • *Klip:* Jesper Osmund
Produktionsleder: Tine Juul Nielsen

Varighed: 46 min, Betacam SP

Findes også i en *engelsk* og *tysk* version

Produceret af b•kommunikation /© 1992

Økonomisk støttet af: EF-kommissionen GD5 • Socialministeriets
SUM-midler • Kreditforeningen Danmark • Momsfonden • Helse-
fonden • Sundhedspuljen

Denne pjeces er udgivet af Foreningen for Familiecentret for Hjerneskadede. Tekst,
lay-out, foto og produktion: b•kommunikation. Tryk: Eksskolen.

Husker du...

Filmen handler om Jørgen og Flemming. De er begge to blevet hjerneskadede på grund af deres arbejde. Jørgen blev hjerneskadet fordi han i mange år limede plastrør og rensede metalplader i fortynder og andre organiske opløsningsmidler. Flemming er blevet hjerneskadet af at arbejde med sprøjtemidler i drivhuse. Han har været gartner i 23 år.

På grund af hjerneskaden har de begge to været tvunget til at forlade deres arbejde.

I filmen fortæller Jørgen og Flemming deres personlige historie. Om deres kamp for en mere menneskeværdig tilværelse sammen med deres familier. Om hvad skaden betyder for dem og deres ægteskab. Om hvordan det er at leve med en hjerneskade. Og om hvordan de med professionel hjælp genvinder livslysten.

Det er en lang og meget svær erkendelse at forstå, at der er noget galt - og uopretteligt galt - i hjernen. Skaden kommer snigende. Man får sværere ved at huske. Sværere ved at koncentrere sig. Og man bliver hurtigere træt, sover gerne og meget tungt. Man bliver lettere irriteret og andre menneskers krav kan næsten ikke længere opfyldes. Og mange oplever smerter i hoved og led. Det er hele ens personlighed, der bliver ændret.

For ægtefællen kan det være svært at forstå, at det var den person man giftede sig med, og det skaber yderligere problemer for familien. Vennerne falder ofte fra, det bliver vanskeligere at tage initiativer, og man bliver mere og mere ensom og isoleret.

Men det kan der gøres noget ved. En hjerneskade kan ikke helbredes, men med professionel hjælp kan man arbejde sig frem mod en bedre tilværelse.

Jørgen: „Jeg accepterer, at jeg kan sgu' ikke lave det, jeg har kunnet. Så må jeg være glad ved det, jeg kan lave. Kan jeg nå en lille smule mere, jamen det er egentlig super godt.

Flemming: „Smid det der hjemme. Ud til Vesterhavet eller sådan et sted. Det er noget, der hjælper enormt meget. Det er ligesom fred og ro.“

Jørgen og Flemming deltager sammen med deres ægtefæller Elin og Bente i et genoptræningsforløb for hjerneskadede. Sammen med psykologer, fysioterapeuter og socialrådgivere tager de fat på en proces, som fører frem mod en erkendelse og forståelse for deres nye situation og en erkendelse og accept af deres hjerneskade. De får nogle redskaber til at få et fastere greb om hverdagen. De bliver ikke raske, men sammen med deres familier får de en viden om, hvordan de kan tackle deres nye situation.

Der findes et liv med mening - også for den hjerneskadede, men det er et livslangt og hårdt arbejde, at fastholde livsmodet, holde sig selv igang og fortsætte et familieliv.

Filmen viser et genoptræningsforløb. Vi oplever Jørgen og Flemmings kamp frem mod en ny tilværelse. Vi følger Jørgen og Flemming og vi ser verden og behandler-systemet fra den hjerneskadedes synsvinkel.

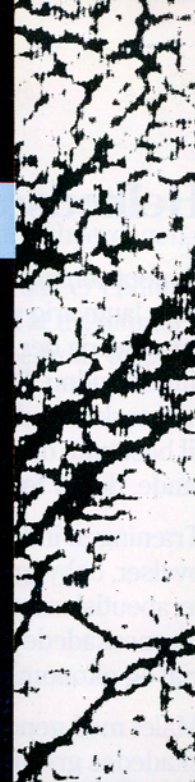
Når skaden er sket?

En hjerneskade som følge af opløsningsmidler betyder store personlige, familiemæssige og arbejdsmæssige forandringer og belastninger.

De 3 fagforbund Kvindeligt Arbejderforbund/KAD, Malerforbundet og Specialarbejderforbundet/SiD har mange medlemmer, der er hjerneskadede. De oplevede, at der ikke var behandlingstilbud til disse mennesker. Derfor tog de initiativ til et utraditionelt samarbejde med Århus Amt i 1988.

Sammen udviklede de tanken om et genoptræningscenter og forsøget Familiecentret for Hjerneskadede blev sat i gang. Grundideen med centret er, at det er nødvendigt at betragte og behandle den skadedes hele livssituation med familien, arbejde, børnene etc. og netop tage fat der, hvor den enkelte oplever de største vanskeligheder. Et helhedsorienteret behandlingstilbud blev søsat.

Ideerne har ført til, at der nu gives tilsvarende tilbud i andre amter i Danmark.

Helhedsorienteret behandling

Genoptræning af personer, som er blevet hjerneskadede efter langvarig påvirkning af opløsningsmidler, er et nyt område, og der er ikke mange erfaringer med behandlingen endnu. Det nye er, at man er i stand til at træne hjerneskadede, der er diffuse, og som ikke er lokaliseret til bestemte dele af hjernen. Danmark er idag et af de lande, der er førende indenfor dette felt.

Træningen indeholder fysisk træning og koncentrationsøvelser, opbyggelse af visuelle hukommelsesteknikker, terapeutisk samtale med den enkelte, i familien og flere hjerneskadede sammen i grupper. Hertil kommer en social og økonomisk rådgivning.

Målet med genoptræningen er, at forbedre den hjerneskedes greb om tilværelsen, deres forhold til sig selv og deres familie og venner. Og hvis det er muligt at genskabe en kontakt til arbejdsmarkedet.

Erfaringerne viser, at de hjerneskadede oplever og føler, at de får det bedre, og familie og pårørende kan bekræftige det samme.

Effekten af behandlingen er blevet undersøgt ved hjælp af forskellige psykologiske tests. Disse tests viser også, at de hjerneskadede klarer sig bedre efter træning.

Endvidere har målinger af blodgennemstrømningen i hjernen vist en forandring af hjernens måde at arbejde på efter et genoptræningsforløb. Den visuelle hukommelsestræning medfører, at man ikke kun bruger den venstre hjernehalvdel, som er normalt, men at man efter et træningsforløb også anvender den højre hjernehalvdel. Det

er således vist, at det er muligt at optræne andre dele af hjernen, så den skadede kan fungere bedre i hverdagen.

Hvorvidt effekten af træningen er permanent, er endnu vanskeligt at vurdere, men meget tyder på at træningen skal holdes vedlige for at fastholde den forbedrede tilstand.

"Prøv at forestille dig et træ med en stor kuppel, en masse grønne blade og nogle rødder, der går dybt med i jorden... Vi kan bruge det her billede på hjernen og sige, at når der er opstået en hjerneskade ved, at et bestemt område i hjernen er gået i stykker, eller at der mere sådan diffust er sket nogle læsioner på mange nerveceller, så ved vi, at hjernen kan hente en masse viden og udvikle en masse færdigheder ved at trække på sit rodsystem - det vil altså sige de dybereliggende dele af hjernen." (Hjerneforsker Keld Fredens)

En hjerneskade skal anerkendes

I dag har mere end 4500 mennesker fået anerkendt deres hjerneskade som følge af at arbejde med organiske opløsningsmidler. Flere hundrede tusinder har arbejdet med disse farlige kemikalier, og idag har man ikke overblik over, hvor mange mennesker, der har en hjerneskade som følge af opløsningsmidler.

Ca. 1/4 af de personer, som har fået anerkendt en hjerneskade, er kvinder. Kvinder, som er skadet af opløsningsmidler, "forsvinder" ofte. Symptomerne på en hjerneskade forveksles med kvindesygdomme, hvor kvinden er nervebrudt og bliver psykisk syg. Mange kvinder bliver fejldiagnostiseret og indlagt på psykiatiske afdelinger. Først her er der måske tid til at gå i dybden med patienten, og man finder ud af, at hun har arbejdet med organiske opløsningsmidler. Og at det er det, hun er blevet syg af.

Kampen mod farlige opløsningsmidler, er en af de største succeser på det danske arbejdsmiljøområde

Efter et stort pres fra forskere og berørte arbejdspladser anerkendte myndighederne i Danmark allerede i 1976, at der var en sammenhæng mellem erhvervsmæssig udsættelse for opløsningsmidler og hjerneskader.

Denne officielle anerkendelse af arbejdsbetingede hjerneskader fik sat en proces igang for at mindske brugen af de farlige kemikalier. Processer blev kapslet inde, de farlige kemikalier blev udsuget, og ikke mindst blev de erstattet af mindre farlige kemikalier. Det betød bl.a., at man begyndte at bruge vandbaserede malinger. Den grafiske industri begyndte at bruge soyaolier i stedet for opløsningsmidler, osv.

Det vigtige resultat af denne forebyggende indsats er, at antallet af arbejdsbetingede hjerneskader er faldet siden begyndelsen af 90'erne. At der samtidig er blevet indført behandlingstilbud og omsorg for de mennesker, der er blevet berørt, gør ikke succesen mindre.

Verden over er forskere enige om, at der er en sammenhæng mellem hjerneskader og opløsningsmidler. Dette synspunkt bakkes op af det amerikanske arbejdsmiljøinstitut NIOSH og verdenssundhedsorganisationen WHO.

Men der er langt fra en videnskabelig erkendelse til politisk handling. I EF står Danmark stort set alene med sine synspunkter. Mange steder er der store problemer med at komme igennem med initiativer på det forebyggende område - både lovgivningsmæssigt og i praksis. Det betyder at der vil blive stadig flere mennesker, som pådrager sig en erhvervsbetinget hjerneskade. Det er uacceptabelt!

**En særlig tak til Jørgen og Elin
samt Flemming og Bente for
deres medvirken i denne film.**

Distribution:

STATENS FILMCENTRAL

Tlf.: 33 13 26 86

VHS-video, bestillingsnr.: V61-093

Salg: Arbejds miljøfonden, tlf. 31 20 55 33